

Het Hoge Veld

Over het ontstaan over wat nu Okkenbroek heet, hoeven wij nog niet zo ver in de geschiedenis terug te gaan, maar het lijkt mij wel aardig om eens te zien hoe de hele omgeving in overoude tijden er hier uitzag. Het platteland was voor of omstreeks het jaar duizend zeer dun bevolkt en het land was als het ware een wildernis, met enkele verspreide boerderijen en hutten.

Ook het volk was eigenlijk weinig aan wetten gebonden. Wel was er hier en daar nog een sterke arm, doordat op enkele belangrijke punten een sterkte verrees die het platteland bewaakte, en vanzelfsprekend ook schatting vorderde en op de belangrijke wegen tol hief.

Omstreeks of na die tijd werden in Oost Nederland de Marken opgericht. Dit waren grote of kleinere plattelandsgemeenschappen met een overwegend agrarisch karakter.

De gronden waren deels in particuliere handen (de enken en beste stukken) en grote vlakten waren zogenaamd wild grasland en heidevelden.

De Marken hadden een Markebestuur en een Markerichter, die voor de goede orde zorgden, en ook de verbeteringen zoals het graven van waterleidingen ter hand namen. En wat die onverdeelde woeste Markegrond opracht, dat was voornamelijk hooi, plaggen, schadden, riet, timmerhout, brandhout, wild, vis en andere meer of minder nuttige dingen.

En zo ontstond er ook een meer gemeenschappelijke aanpak der dingen, die zoals altijd in de geschiedenis als er wat nieuws werd ingevoerd, eerst wel met argusogen werden aangezien.

Zo waren er dan in de oertijd verspreide boerderijen en enkele keuters of hutbewoners. De boerderijen hadden weinig bouwland, want hoe moest men aan de bemesting komen. Wel hield men nog een koppel schapen die 's nachts in het schoapeschot werden gedreven en zo mede voor de bemesting van de roggeakker zorgden. De rogge noemde men altijd de grote knecht (hoofdverbouw). O wee, als de rogge, door nachtvorst of andere dingen mislukte, dan was het sparrebekken, of zelfs honger kon het gevolg zijn. Gelukkig was de wildstand overvloedig, en werd ook in het voorjaar vaak een pet vol wilde eendeneier of kieften-, grutto- of wulpeneier gezocht.

De voornaamste weg in de Gooiermark was de Oerdijk, hoewel dit na het ontstaan van het Hoge veld pas goed merkbaar was, want voor de bewoners van de Achterhoek gold steeds de Vlessendijk als de hoofdweg naar Deventer, en dit is nog duidelijk merkbaar door zijn rechtlijnige en veel bredere vorm.

Na de Markeverdeling kregen de boeren de meeste grond toegewezen, zo kreeg Overgrootvader bij de Markeverdeling Heeten 23 H.A., 30 aren en 60 centiaren toegewezen. De keuters en hutbewoners waren hier ook niet happig op, want ze kregen hier behalve de grondbelasting ook nog wat onkosten mee. Wat moesten ze met die grond beginnen? Ze hadden toch geen koppel schapen en plaggen hadden ze ook niet nodig. Zij moesten toch gaan daghuren bij de grote boeren. Kinderen, als ze een jaar of tien waren, werden al verhuurd. De jongens als scheper of koejongen, de meisjes als kleine meid bij een boer, vaak tegen kost en inwoning. Thuis waren ze er tevreden mee dat er weer een mondje minder was om te eten.

Als men die verhalen hoort van vroeger, hoe er vaak armoede werd geleden onder die lagen der bevolking, wat moeten wij dan dankbaar zijn dat wij allen het zo goed hebben. Zo ziet men altijd bij de enken de grote boerderijen uit de oertijd, want deze werden als de meest hooggelegene het eerst ontgonnen. Dit kan men elders ook vaak zien zoals in Espelo, Heeten, Lettele en op vele andere plaatsen. Hier zijn ook altijd de eerste nederzettingen geweest waaruit later vaak de dorpen en steden ontstonden, en het merkwaardige is dat de begraafplaatsen altijd enkele kilometers van de eigenlijke nederzetting verwijderd waren, zoals die van Markelo bij de Friezenberg (Urneveld) en van Hellendoorn in Hulzen.

Verder waren er de leemgronden, welke als weidegrond het eerst werden uitgezocht.

De oude grote boerderijen in deze omgeving waren de Krieger (Oosterhuis) - Kieftenbeld - Brands- Oostermaat - de Brander - Assink - Borgelink - Harmelink - Heuverboer - Schaesbergen (Groothuis of Spijker) - de Grote Bromhaar - Willems, vroeger Wolverink -

Runneboom - het Reusken - Duistermars - Holterbroek en dit was voor 1785, Meilink, en dan nog de Stroek en Meilink in Espelo en Bijvank in Nieuw Heeten. Van iets latere datum zijn de boerderijen Niemeijer en de Nieuwe Krieger.

Hoewel ten tijde van Napoleon iedereen een naam moest aannemen, is het toch duidelijk dat velen de naam van de boerderij aannamen, die meestal veel ouder was. Ook zette men vaak achter de eigen naam de naam van de boerderij waar men op ging wonen, zoals Roelofs (Jan) die huwde met Willemina Reusken, en de dochter van dezen heette Antonia Roelofs of Reusken, en deze huwde met Antonius Oosterhuis of Krieger. De vader van deze had eerder achter de eigen naam ook de naam van de boerderij, de Krieger (nu Klein Lankhorst) aangenomen, en hiervan was weer de Nieuwe Krieger (Nijkamp) afgebouwd. Hoewel men omtrent het ontstaan van vele boerderijnamen in het duister tast, zijn er toch enkele heel gemakkelijk na te gaan, temeer daar vaak de voornamen overgingen op de boerderij, zoals Harmelink afkomstig van Harm of Herman, Borgelink, vroeger Borchering, afkomstig van Borcherd. Jansen is afkomstig van Janszoon, evenals Willemsen van Willemszoon. Hendriks is een verkorting van Hendrikszoon en zo zijn er vele te noemen. Kieftenbeld werd gebouwd op een belt waar eerder veel kieften voorkwamen. Plasman woonde aan een grote plas die vroeger veel voorkwamen, Bij de Venneman was vroeger (dit heugt mij nog zeer goed) een groot venne voor de achterdeur. Klein Lankhorst (de naam is niet uit deze streek) is vroeger van Lankhorst afkomstig en kreeg toen de naam van Klein Lankhorst zoals vele andere als Klein Lebbink, Klein Herenbrink, Klein Horstman. Lankhorst is verbasterd van Langhorst en horst betekende hoogte, dus ligt het voor de hand dat de boerderij Langhorst lag op of bij een lange hoogte. Zo ligt de Voorhorst in Heeten net voor een horst (hoogte). De naam Niemeijer afkomstig of verbasterd van Nieuw Meijer, is wat het Nieuw betreft op dezelfde manier ontstaan als Klein, en de naam Nieuw Meijer is ook uit deze streek afkomstig. De meier was vroeger ten tijde van de Marken een belangrijk persoon die heel wat in de melk te brokkelen had en daarvan zijn op verschillende plaatsen boerderijen met de naam de Meier of de Meiershof. De naam Klein Lankhorst stamt uit de buurt van Wesepe en Niemeijer (de plaats) is van vroeger afkomstig van het Oosterhuis en (dit is maar een vermoeden van mij, maar het meest voor de hand liggend), dat het Oosterhuis vroeger van de Krieger afgebouwd is en vandaar den naam Oosterhuis of Krieger maar omgekeerd is ook mogelijk.

De naam de Brander kan niet anders ontstaan zijn als dat hier (in de bosrijke omgeving van het Oostermaat) een kolenbrander (houtschoolbrander), zoals vroeger op meerdere plaatsen gebeurde, en te meer omdat de plaats de Brander nu nog een geheel is met het Oostermaat.

De naam Wolverink, op Willems op het Hof van Espelo, is duidelijk af te leiden uit het heel verre verleden, toen hier, naast andere wild en roofdiersoorten nog wolven voorkwamen, en deze Wolverink zich met de wolvenjacht bezighield.

Runneboom (ik heb dit al eerder geschreven) hoorde vroeger ook bij het Hof van Espelo, en een runneboom was een hek of een boom die door de landweerman met een grote sleutel werd geopend. Rondom het Duistermars lag vroeger allemaal marsgrond (lage gronden) maar waar de naam Duister vandaan komt is nog duister (onbekend).

De naam Bijvank, ook al een verbastering van Bijvang, dit kan imker betekenen maar kan ook spotnaam hebben getekend (bijenvanger) die later zo is aangenomen.

De naam Holterbroek komt ook van het Holterbroek, en stond aan het begin van het Holterbroek. De naam Reusken kan ik niet anders verklaren, als zoals ik vaak gehoord heb, dat de Reuskes kerels zoals ze altijd zeiden, bijzonder grote zware mannen waren, die ze misschien 'reuskes' noemden, reusken betekende vroeger ook riet. (*röske = veldrus, bies*).

De naam de Stroek, vroeger als Struijck geschreven, is niet nader te verklaren als tussen de struiken staande en de Ulft (vroeger herberg) kan ik geen uitleg geven. Ook de Schaesbergen niet, alleen zal bergen wel hebben betekend, de Grote en de Kleine Schaesberg.

De Grote en de Kleine Bromhaar is ook al niet erg duidelijk. Wel wordt een streek of stukgrond aangeduid als de Haar maar dit verklaart nog niet waarom hier brom of brommen bij te pas komt.

De Heerlijkheid, de naam duidt wel op een vroegere uitspanning, maar hier is nooit iets van gebleken.

Maar om op het eigenlijke ontstaan van het Hogeveld te komen, in deze buurt raakte veel grond in handen van grootgrondbezitters, en evenzo in Heeten en Lettele. Zo had Adam IJssel de Schepper hier een complex grond. Hij was Luitenant der Huzaren te Deventer. Hij scheen in deze streek nogal toekomst te zien, want hij besloot hier een molen en smederij te bouwen. De molen met huis en klein boerderijtje werden verhuurd aan de molenaar Nijenhuis, later Brooks, en toen Gerritsen. De smederij, eveneens met klein boerderijtje, werd verhuurd aan smid Kok, later Boerhof en toen Van der Vegte (in 1929). De molen en smederij werden in 1852 gebouwd. Door ruiling van grond kwam hij in het bezit van een hele lap grond aan weerszijden van de Oerdijk, vanaf de Okkenbroekerveldweg langs Weversveld, Stamsveld, Heuerveld, Luksveld, Brinkmansveld, Veldermansveld, Holterbroeksveld, tot aan Bargboersveld en dan weer langs Nelliesveld, langs Bouwhuis en Oosterhuisveld en Hutten Dieksoom weer tot aan de Okkenbroekerveldweg. Hij bestemde een halve bunder voor de bouw van een kerk en twee en een halve bunder achter de molen voor een kerkhof. Het kerkhof is daar achter de molen nooit gekomen, want Mr. Nieuwenhuis (Evangelist) heeft het latere kerkbestuur over weten te halen om hem dit stuk over te doen in ruil voor een stuk veldgrond van een zelfde grootte in Oosterhuisveld van Niemeijer, en dit voor kerkhof te bestemmen. Mr. Nieuwenhuis had namelijk een stuk veldgrond aangekocht van Brinkman en hier een boerderijtje van gemaakt, de Mariahoeve, en daar wilde hij dit stuk aan toevoegen. De Mariahoeve werd genoemd naar Mevrouw Nieuwenhuis (Maria Pais). Jan de Stekker (Stegeman) heeft het nog gemetseld. Jan had nog veel de gewoonte om tegen Mr. Nieuwenhuis te zeggen: "Joa Mijnheer." Mevrouw Nieuwenhuis had gezegd: "Jan, kun je nu niets anders zeggen dan ja Meneer?", waarop Jan prompt antwoordde: "Nee Mevrouw."

Dit boerderijtje werd eerst bewoond door Scholten Johan, die eerst wat daghuurde en later een melkriet had en wat handelde in paarden. Later is hij vertrokken naar het Hoge Hexel bij Wierden. Het plaatsje is toen verkocht aan Albert Dijkers. Nu woont er de familie Klijn Velderman.

Zo langzamerhand begon er op het Hogeveld, waar vóór 1854 geen steen stond, wat meer leven te komen, en werden er rond de eeuwwisseling al verschillende voorbereidingen gemaakt voor de bouw van de kerk. Toen Vader in 1890 in Deventer onder militaire dienst was, en doordat hij Oppasser van de Kwartiermeester was, kwam hij nog wel eens in gesprek met Mevrouw IJssel de Schepper, die had altijd gezegd dat de kerk er wel kwam. "Mijn man heeft hiervoor grond geschonken, en ook voor het kerkhof." Toen in 1904 de kerk werd geopend, werd in het portaal een gedenkplaat opgehangen ter gedachtenis aan Adam IJssel de Schepper en zijn echtgenote Joanna Adriana Kruiemel, die het eerste fonds stichtten. Een boerderijtje vlak bij de kerk heet Andriana Hoeve als nagedachtenis aan Mevr. Kruiemel, zoals op de gevelsteen is te lezen. Hier woonde de eerste koster.

Voordat in 1904 de kerk werd geopend, werden hier bij de boeren 's wintersavonds Godsdienstoefeningen, zoals dat toen heette, gehouden. Hier in de buurt veelal bij Koerselman door de Bijbelcolporteur C. Dijkman, de Vader van het latere Hoofd onze school J.H.Dijkman en later door W.de Weerd uit Twello, die later is vertrokken naar Klazinaveen, waar hij veel pionierswerk heeft verricht onder de veenarbeiders. De bouw van de kerk en pastorie kostte toen ongeveer tienduizend gulden, wat toen een heel bedrag was voor een kleine gemeente, maar er was in de loop der jaren al wel een klein fonds gevormd. De voorganger, de Heer Nieuwenhuis, had de eerste jaren een tractement van f 600 per jaar (ongelooflijk vergeleken met nu) maar een arbeider verdiende toen ook maar 10 cent en een timmerman 12 cent per uur. Het grond ophogen werd door de boeren met paard en kar verricht. Het geheel was onder toezicht van de Heer Van Leusen uit Deventer, die evenals de Notarissen Immink en Ten Kate hiervoor nimmer iets in rekening bracht.

Als koster werd Mans Stegeman aangesteld, die samen met zijn vrouw Dieke de kerk schoon hield en het andere kosterswerk verrichtte, de zoon Mans was organist.

Vader deed nog wel eens graag Diekemeuie op de kast jagen. Op een keer was Mansoom op een vrijdag met Vader naar de stad geweest, maar moest onderweg op de terugweg nog ergens aan. Toen was Diekemeuie aan de weg gekomen: "Woer is Mans?" "O, die is noa ut Hof van Holland hen dansen." "Hun ie schaam ie oe neet, ie zit nog wel in de karkeroad", en Vader natuurlijk schik.

Later kwamen de ouders van Mevrouw Nieuwenhuis ook bij hun dochter op de pastorie wonen, dit was het echtpaar Pfhals. De vader was horlogemaker in Deventer. Ze zijn hier de rest van hun leven gebleven.

De Gemeente Okkenbroek was eerst nog niet zelfstandig, maar was een Kerkstichting, die deel uitmaakte van de N.H. Gemeente van Colmschate. Zo moest bij bediening van de Sacramenten, als Doop en H. Avondmaal, Ds. Van der Flier uit Colmschate voorgaan. In het bestuur van de kerkstichting hadden zitting Ds. Van de Flier, G.J. Ten Velde en H. Wassink uit Colmschate, en uit deze streek Riekelt Nijkamp, D.J. Koerselman en voor diaconale zaken G. Vosman, G.J. Niemeijer en T. Ten Velde. Later door bedanken en overlijden van twee der vorige genoemden J. Struik en J. Haverslag. Later werd door het Kerkbestuur besloten een winkelhuis met stalling en bakkerij te bouwen, ten behoeve van de kerkgangers, die met paard en kar ter kerke kwamen. De fiets was toen nog een uitzondering, en dan ging men er nog niet mee naar de kerk. Wie had kunnen denken dat nu nog nauwelijks zeventig jaar later zovelen met de auto naar de kerk gaan. De meesten kwamen lopende, de ouderen 's winters vaak op de klumpkes. Grootvader bij ons heeft bij mijn weten nooit schoenen gedragen, altijd laarzen. Die waren van zo'n beste kwaliteit, die leren laarzen, dat wij ze later nog wel eens aangehad hebben.

De eerste bakker en winkelier op het huis van de Kerk was Van Tongeren, maar die is na enige jaren weer vertrokken. Zijn opvolger was Geerdes. Die pakte de zaak goed aan, want hij plaatste in het gebouw naast de stalling een maalterij. Dit gebouw noemde men nog lange jaren de stoom, omdat er een stoommachine had gestaan. Toen Geerdes kwam, gaf die ook zoals dat toen hoorde een visite voor de bureu, de zogenaamde wellekomste of oavertrekkensmoal. Grootvader die altijd een ondeugende schalk was, had zijn buurman die naast hem zat, een paar keer een proeme tabak in de noaszak (jaszak) gestopt. Later toen deze het vernam, had zijn vrouw gezegd: "O, hef Marsman der wier e wes." Geerdes had ook nog wel eens clandestien jenever of een borreltje verkocht, en Mr. Nieuwenhuis die van de blauwe knoop (geheelonthouder) was, wilde daar meer van weten en vroeg aan Hutten Dieksom, die ze ook nogal graag lustte: "Stegeman, ze zeggen dat Geerdes wel eens een borrel verkoopt, weet jij daar iets van." "Ja," had Dieksom gezegd, "Det heb ik mie ok verbeeld."

Maar Geerdes is na verloop van tijd weggegaan. Daarna kwam Jansen met vrouw en zoon en twee dochters. De vader Jan Willem was niet sterk en is op 58 jarige leeftijd overleden. De zoon Hendrik, maar toen woonden ze hier niet meer, overleed al op 26 jarige leeftijd, en de dochter Sjennij toen ze pas 23 jaar was. De dochter Alie is in 1973 in Twello op het Grootenhuis, waar ze de laatste jaren heeft ingewoond op 76 jarige leeftijd overleden. Jan Willem, de vader, had ondanks zijn ziekte nog al wat praats, en dan zei zijn vrouw: "Jan Willem, vanmorgen was ie half dood, en noe hej wier zulke rare proat." Of als hij siepels had gegeten: "Doar komt ok wier telegrammen." Toen Jan Stegeman in 1915 een eenvoudig huisje aan de grintweg bouwde, daar waar nu het huis van Bertus Klein Lebbink staat, zei Jan Willem: "Jan krijgt huis, tuin en salonkamer, en een bessenstruik om de fles achter te zetten." De Jansens waren heel beste en nette mensen. Elke vrijdag gingen ze naar de stad om inkopen te doen, dan deden ze met plezier voor de mensen hier een boodschap, maar ze waren wel eens vergeetachtig. Door tegenspoed en ziekte konden ze het hier niet maken en zijn ze in 1917 vertrokken. Ik weet nog dat ze erfhuis hebben gehouden, Klein Lankhorst heeft de schimmel gekocht, waar ze altijd mee ventten, en heeft die nog jaren gehad. Ook had Boerhof nog wat fietsen bij het erfhuis gedaan, en onze Hendrik heeft toen zijn eerste fiets gekregen. Na de Jansens kwam Ferdinand Fuick en zijn vrouw Froukje de Boer. Fuick ventte eerst met de hondenkar, maar dat beviel niet, en toen met de mand voor op de fiets, later met paard en kar. Hij heeft er wat afgeploeterd, door de slechte modderwegen, tot 's avonds laat toe. Zijn vrouw zei dan: "Ik heb toch zo'n nerigen Fer." Hij was er ook wel druk mee, en moest 's morgens al weer vroeg beginnen in de bakkerij. In die tijd was alles nog veel

soberder, en als men ziet wat de winkelier nu aan huis brengt, en wat er nu te koop is gerekend bij toen, dan konden ze ook geen goed bestaan hebben. De vrouw kon zich hier niet zo goed aanpassen, die was nogal stads. Op een keer had Mr. Nieuwenhuis aan het kerkbestuur voorgesteld om Fuick de huur te verhogen, omdat vrouw Fuick een nieuwe mantel had die zijn vrouw niet kon betalen, maar Vader die toen zitting had in het kerkbestuur, had toen gezegd om dit niet te doen, daar de vorigen al vertrokken waren omdat ze het niet konden bolwerken. Het is dan ook niet gebeurd, maar het heeft niet mogen baten, want na enkele jaren zijn ze vertrokken. Na de familie Fuick, kwam de familie Visser die het nu in eigendom heeft, en er een bloeiende zaak van heeft gemaakt. Ze hoeven ook niet zoals eertijds Geerdes clandestien jenever te verkopen, maar hebben ook een café met vergunning, met een prachtige feestzaal. Zo is er op het karkehuus in de jaren heel wat veranderd en hebben er op het Hogeveld heel wat families gewoond. Om verder op de historie van het Hogeveld terug te komen, door Adam IJssel de Schepper werd de molen met het muldershuis, en boerderij verkocht aan Gerritsen. Na zijn dood verkochten de erfgenamen ook de smederij aan Boerhof. De boerderijen de Krieger, de Nieuwe Krieger, en Poterman, benevens de gronden kwamen in veiling. Ze werden aangekocht door Mevrouw Agathe Crommelin voor f 28.500. Zij liet in ongeveer 1909 de villa bouwen door timmerman Biesterbosch, benevens het koetshuis met paarden en veestalling, en tuinmanswoning, en koetsierswoning welke betrokken werd door de familie Braakhekke die ook het boerenbedrijf verzorgde.

De villa werd bewoond door een neef van Mevrouw Crommelin, die het veld aan de andere kant van de weg voor de villa liet ontginnen, en daar in het moeras liet hij een vijver graven (Stoevenbeltsviever). Hij organiseerde bij de familie Jansen zogenaamde piepoavende, waarbij de boeren allemaal een lange Goudse pijp kregen, en hij bij monde van een spreker voorlichting aan de jonge boeren wilde geven in de nieuwere landbouwmethoden en het gebruik van kunstmest. Als tuinman werd op de villa aangesteld Van der Wal en dit was wat men noemt nogal een echte schuinse. Die had eens verteld, dat hij eens wat had gehad van de dokter voor de ontlasting, "Maar het hielp mij niks, maar toen kwam Riekelts Jannetje met een telder vol koaien, en een veertig witjesproemen, en die vr.... ik op, en dat hielp mie beter." De zoon Herman was ook een echte deugniet, en op de leere (catechisatie) kon Mr. Nieuwenhuis er niet veel mee bestellen. Hij had vaak ruzie met Dirk Klein Gansei, die diende bij de Frankotte. Ook was er nog een tuinknecht, benevens huisknecht, Arend Scholten. Hij was een echte durfal, geen eksternest zat zo hoog of Arend durfde er wel bij. Ook stroopte hij wel eens. De jachtopziener Teunis ten Velde had hem eens gevraagd: "Arend stroop je wel eens?" "O, nee ten Velde, dat mag ik niet." Ook was hij eens met Egbert Jan van de Klinke (Reilink) naar een jaarfeest van de jongelingsvereniging in Diepenveen geweest, en op de terugweg op de Koerkamp (Lettele) had hij gezegd: "Nu wil ik de pastoor de ruiten kapotgooien", en had het ook gedaan. Egbert Jan heeft mij eens verteld: "Ik ben nog nooit zo gauw bij huis gekomen, als dat keer." Zo zou ik nog vele verhaaltjes kunnen schrijven over wat vroeger op het Hoge Veld gebeurd.

Mevrouw Agathe Crommelin verkocht later het erve Poterman aan de bewoner Dijkers voor f 3.900. Daarna de Oude Krieger aan de bewoners, de Heer H.Klein Lankhorst. Het huis dat vroeger dicht bij Vosman stond is in latere jaren afgebroken, en hebben ze een nieuwe boerderij op de enk gebouwd. Ook de Nieuwe Krieger is aan de bewoners, de familie Riekelt Nijkamp verkocht. B.J.Niemeijer kocht tien bunder weiland achter de Soestwetering.

Mevrouw Crommelin verkocht later de villa aan de Heer Doodeheefver, een behangselfabrikant uit Amsterdam. Er was voor die tijd al wel het een en ander veranderd. De boerderij bestond niet meer. De koets en de paarden waren weggedaan. De watermolen die de villa van water voorzag, was ook weg, dit water gebruikten ze ook voor de grote tuin. Hoewel de Heer Doodeheefver gereformeerd was, heeft hij veel voor de kerk gedaan, en heeft zelfs een paar keer in een noodgeval de Dienst geleid. Hij was ook voorzitter van de schoolstichting, maar hij heeft de opening der school niet mogen beleven. Op zijn sterfbed had hij getuigd in Okkenbroek zijn Heiland te hebben gevonden. Toen werd de villa met al zijn toebehoren weer verkocht. De kopers werden L. Bronsvort, G. Kloosterboer en J.K. Nieuwenhuis, en toen werd het alweer versnipperd.

J. van Ens kocht de tuinmanswoning, die er een timmerbedrijf vestigde. J.W. Stoevenbelt, die toen op de Poalsnieder woonde, kocht het koetshuis met de grond aan de andere kant van de weg. Het koetshuis met stalling brandde later af. Stoevenbelt liet er een nieuwe boerderij bouwen, met schuur en woage, want hij was ook nog varkenshandelaar en opkoper, wat nu Herman Stoevenbelt doet. De koetsierswoning werd gekocht door G. Kloosterboer. De familie Braakhekke mocht er blijven wonen. Tegenwoordig woont er de familie F.Jonker.

De villa werd verkocht aan de Heer Majoie, een manager uit Indië. Na Majoie ging de villa over in handen van de familie Wetstein Pfister die er, evenals hun voorgangers, ook niet zo lang hebben gewoond. Daarna is de villa overgegaan naar de familie Fuchsthaller. Fuchsthaller was Oostenrijker van geboorte. Hij zette zich nogal in voor de gemeenschap van Okkenbroek, zowel op kerkelijk gebied, als op ander terrein. De villa is in die tijd ook nog afgebrand, maar door de familie Fuchsthaller weer laten opgebouwen. Thans wordt de villa bewoond door de familie van den Hengel, gelaatsprothesioloog.

Als ik dit allemaal zo heb opgeschreven, en terugdenk aan het verleden. Wat heeft er zich hier in de eeuwen door veel afgespeeld, sinds dat in 1616 onze oude boerderij werd gebouwd, en nog eerder, zoals ik wel eens heb gelezen, Assink en Borgelink die al in het jaar 1520 worden genoemd, evenals de Bloo en Schiphorst. Wat is er veel veranderd, sinds mijn kinderjaren, toen de beste nog liepen met die riekdaalders op de rugge (de koeien nog vol str... kladden zaten). Wat voor koeien vergeleken bij nu! Toen nog verscheidene boeren drie of vier paarden hadden om mee te werken, terwijl ze het nu op een enkele uitzondering na, die geen afstand kan doen van de peerde, het allemaal met de trekker doen. Wat zou ik dit alles van vroeger eeuwen nog eens graag zien, toen de boeren allemaal nog een koppeltje schapen hadden, die dan op de 's zomers zo prachtig bloeiende heide liepen. En wat zijn er al een huizen en boerderijen bijgekomen. De één nog moderner en mooier dan de andere. Waar ziet men nog die oale conventen, zoals vroeger. Om de haverklap wordt er weer een nieuwe gebouwd. Ook met onze kerk is er veel veranderd, sinds de tijd dat Okkenbroek nog niet zelfstandig was. Toen was er ook nog geen klok in de toren, maar een bel, waarmee men om twaalf uur, behalve des zondags de middagtijd aankondigde, en ook één uur voor de kerktijd, maar dit doet men niet meer.

*Kinderen wilt het vuur opstoken,
dat het water komt aan 't koken,
laten wij aan 't eten gaan,
en ons spoedig kleden aan,
vraagt gij, waarom dan wel,
ik hoor daar Okkenbroeks torenbel,
dat men te negen uren doet,
het zegt dat men zich spoeden moet,
dat men komt uit 't aards gedruis,
in des Heeren bedehuis.*

In die tijd was het tegenwoordige kerkorgel er ook nog niet, maar een klein huisorgel voor in de kerk, waarmee de toenmalige organist Mans Stegeman de gemeentezang begeleidde. De preekstoel met klankbord en de kerkeraadsbanken van nu waren er ook nog niet. De preekstoel is er gekomen ten tijde van Ds.Visser. Deze was afkomstig uit de kerk in Oldenzaal, en is door J. van Ens hier geplaatst. Vroeger was het meer een spreekgestoelte. De leerkamer (consistorie) was ook veel kleiner evenals de pastorie, die ook een metaformose heeft ondergaan. Het gewulfte (gewelf) in de kerk was er toen ook nog niet, men keek zo in de hanenhulte (de nok). Boven en aan beide zijden van de preekstoel waren ook ramen.

Ik herinner mij nog heel goed hoe ik als kleine jongen wel eens met Moeder en Vader mee ging naar de kerk. Vader droeg dan, als het winter was, altijd de karkstoave, want een kachel was er niet. Wat was het al een vooruitgang, toen er één kachel stond. Later kwamen er twee, en dit jaar hebben we centrale verwarming gekregen. Wat hebben onze voorouders zich dan moeten behelpen, maar ze gingen meestal nog meer dan wij nu.

Als het doop of nachtmaal (H. Avondmaal) was dan kwam altijd de Haarder Domi (Dominee van Colmschate). Hoe men aan de naam Haarder kwam weet ik niet. Als wij dan naar de kerk gingen, kwamen ze uit Espelo en de achterhoek met ons van onze kant, de Meilinks, Roelands, Klaphekken, Bouwhuis, Nikkers, de Ulfs, Kolkmans, Leunk, de Poalsniedersen, de Kleine Bromhaar (Wilgenhof) en hier waren vier broers, Willem, Bart, Gerrit Jan en de Schimmel, (die heb ik nooit anders horen noemen). Van de vier was er nooit meer dan één in de kerk, en men zei, dat ze maar één kerkpak hadden, en dat bestond dan uit manchester broek en zwart vest en buis (jas). De Haverslags (de Meu) kwamen, als ze niet met gevaar (kleedwagen of kapkar) kwamen, evenals het Nus en Moat Derkoom of Hannemeuie vaak door de moat over een voetpad en dan vaak op klompen. Bij Holterbroek in het onderschoer verwisselden ze de klompen voor schoenen, en zo kwamen men van alle kanten opzetten. Vroeger kreeg men met het annemen (lidmaat worden) een nieuw pak, en in de meeste gevallen ook nooit weer. Ik weet nog heel goed, dat ze in het laatst helemaal groen werden. Ook werden de zitplaatsen nog verpacht, en had ieder gezin zijn eigen plaats. Onder de preek namen de mannen wel eens stiekum een pruimpje tabak en dan foeterde de vrouw van de koster wel eens als de vloer zo mooi was gebeitst. Ook was er in die tijd nog tussenzang. Ik hoor het Mr. Nieuwenhuis nog zo zeggen, "Alvorens wij hier verder over spreken, gaan wij eerst zingen en wel van", en dan gaf hij een psalm of gezangvers op. Die een oogje toe was gevallen werd dan weer goed wakker en zette zich in postuur om met lange uithalen te zingen. Vooral als het ging om een lied, dat sprak tot het hart van de boerenmensen zoals bijvoorbeeld

*De velden zijn bedekt met kudden,
de dalen zijn bekleed,
met halmen die van zwaarte schudden,
en loonen 's landmans zweet,
zij juichen elk op zijne wijze,
Uw eer klimt uit het stof,
zij zingen Uwen naam ten prijze,
Uw goedheid en Uw lof.*

Als de mensen alle dagen met het licht worden al opstaan en de godsganselijke dag tot 's avonds laat moesten doorpezen, dan was het ook geen wonder, dat ze dan begonnen te knikkebollen als ze in de rust kwamen. Dat mij de preek wel eens te lang duurde, wil ik wel weten. Dan dwaalden de gedachten wel eens af en waren we blij als de karke uuitgang om met andere leeftijdgenoten terug naar huis te lopen. Ook moesten we wel eens nodig naar een zekere plaats. Voor de mannen stond toen bij de kerk een p...bak. De vrouwen, voordat ze de kerk ingingen, hoekten meestal maar zoëven aan de weg, dat was toen heel gewoon. Wat is er in de jaren wat veranderd en ook veel ten goede, dat is heus niet te ontkennen, maar ook is er veel in deze wereld verdwenen, wat niet weer terugkeert, en dat wij vaak denken: "O, goede mooie oude tijd wat zouden wij veel ervan graag terugzien", want het was wel gezellig. Ik zie al die ouderen, die reeds lang zijn heengegaan, in mijn gedachten nog uit de kerk komen. Velen met het karkboek onder de arm, achter elkaar over de pad door Holterbroekstege, dan moet ik denken aan Gezang 257 vers 2.

*Voorwaar al 't mensdom is als gras,
geslachten zijn verdwenen,
hun heerlijkheid werd stuivend as,
hun glans heeft uitgeschenen,
de bloem valt af,
het gras verdort,
nog eer het hedenavond wordt,
maar wat in puin moog' zinken,
Gods woord houdt stand in eeuwigheid,
en 't licht dat hier ons troost en leidt,*

blijft in de doodsnacht klinken.

Toen de Ned. Hervormde Gemeente in Okkenbroek zelfstandig werd, besloot de kerkvoogdij om een kosterswoning te bouwen met een kleine stalling, want er was ook nog wat grond bij. Zoals ik al heb geschreven, was de eerste koster Mans Stegeman en ik meen dat de tweede Joh. Stegeman was, en toen kwamen achtereenvolgens M. Koopman, L. Brandsma, J.W. Noteboom, W. Vrugink, Stoevenbelt, Haverslag, en thans is het M. Nijland.

Toen Mr. Nieuwenhuis vertrok naar Edam, kwam hier eerst candidaat Jansma. Toen de gemeente zelfstandig werd, kwam Ds. B.C. Visser, en toen Ds. W. Heins, en na hem kwam Ds. Barthlema, en toen Ds. Spreeuwenberg, toen Ds. W.E. Verdonk en verder Ds. Jn. Roldanus, Ds. Osinga, en thans Ds. de Heer. In die tijd dat ik zitting had in de kerkeraad, heb ik nog vier Dominees meegemaakt, eerst Ds. Spreeuwenberg, die zo tragisch aan het einde kwam, en toen Ds. Verdonk. Daarna Ds. Roldanus, waar ik verscheidene keren als afgevaardigde mee naar de classicale vergaderingen ben geweest. Omdat wij geen van beiden in de eerste tijd een auto hadden, gingen we bij de Oude Molen op de bus naar het station in Deventer, en vandaar met de trein naar Wijhe of waar we heen moesten, of wij gingen met de afgevaardigden van Bathmen of Colmschate. Later had Ds. Roldanus zelf een auto en later Ds. Osinga ook. Het was wel een mooie tijd, vooral als wij in de meimaand naar de Alerdinck gingen, en ook in de tijden als er een nieuwe dominee moest worden bezocht, zo iets vergeet je nooit weer. De heer Capadose bezat in de jaren 1900 tot 1920 uitgestrekte bossen en landerijen in Okkenbroek: het Oostermaat, dat van Lettele tot en over de Oostermaatsdijk ging met de boerderijen Oostermaat, de Brander, de Kleine Brander en het veld waar nu de beide boerderijen staan, Westerhof (Oostenenk) en Oosterhof (eerder Brillman). De Heer Capadose woonde in Den Haag, maar bracht veel tijd door in het jachthuis aan de Oostermaatsdijk. Hij hield zich intensief met de jacht bezig, en ook Mevrouw Capadose was een hartstochtelijk jageres.

Teunis ten Velde was toen jachtopziener, en woonde waar nu de boerderij van Klijn Velderman is. Tweede jachtopziener was Hendrik Brinkman, en die woonde waar nu de boerderij van Tuitert is, maar die is later vertrokken naar het Relae tussen Raalte en Heino.

In die tijd was er op het Oostermaat zeer veel wild, voornamelijk konijnen. Het was niets bijzonders als ze per dag, behalve het andere wild, een paar honderd konijnen schoten. In het laatst werd het helemaal een konijnenplaag, waar ze bij Borgelink, Kloosterboer en Assink veel last van hadden. Vaak gebeurde het als ze bij het Oostermaat, dat ook eigendom was van Capadose, eerst de konijnen uit de stal moesten jagen voor de koeien er in te drijven, men zei dit wel, maar werd misschien overdreven. Op het laatst werd het zo erg dat hij last kreeg met de omliggende boeren. Assink Willem had wel een machtiging om konijnen te schieten, maar die kwamen meest 's nachts en verdwenen daags in de bossen.

De Heer Capadose besloot toen om het Oostermaat te verkopen. De kopers werden de Heren Bendien, en ik meen dat in die tijd de boerderijen werden gebouwd die thans worden bewoond worden door Oostenenk en eerder Brillman. Ook had de Heer Capadose nog een jachthuis op de Holterberg, dichtbij Heegemans Albert, en dan reed hij vaak met zijn karretje van het Oostermaat naar de Holterberg. Kappert (Volkerink) was daar jachtopziener. Ook het Rutgert en het roeweveld behoorde aan Capadose. Het jachthuis en de gronden zijn later verkocht aan de Heer Veth. Op het Rutgert heeft een zoon van Volkerink een boerderij waar het roeweveld ook bijhoort.

Omstreeks het jaar 1920 werd in Okkenbroek een vereniging tot stichting en instandhouding eener Protestants Christelijke school opgericht, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit 1 april 1921. De vereniging is aangegaan voor een tijdvak van 29 jaar en 11 maanden, aanvangende de 17e januari 1921. Het bestuur bestond uit de volgende leden:

Joh.C. Doodeheefver, voorzitter; J.K. Nieuwenhuis, secretaris; G. Kloosterboer, penningmeester;

B.J. Niemeijer; J.W. Stoevenbelt; J. Struik; F. van Voorst.

De Heer Doodeheefver heeft de opening niet mogen beleven. Toen de bouw zover gevorderd was, is het bestuur een paar keer op trad (stap) geweest om een nieuwe onderwijzer en onderwijzeres te benoemen. Ze zijn ook op een keer op de fiets naar Hoenderlo geweest, waar toen de latere onderwijzer Veurtjes verbonden was aan de Stichting Hoenderlo.

Op de terugweg kreeg Niemeijer een lekke fietsband, nu maar even bij een boer aan, de band oppompen, maar dat lukte niet, want de vrouw had gezegd: "Onze Mans hef de fietspompe met noa ut veld, die is hen plaggen meeien."

Nu dan maar bij een volgende aan waar het dan wel lukte, maar het duurde niet zo lang of het ging weer dob, dob, dob en de band was weer leeg, dan maar weer opgepompt. Dat ging een paar keer zo door, tot ze bij de Oude Molen waren, daar was het weer mis. Toen had Niemeijer gezegd: "Fiets ieleu mar duur, ik lope now wel, want doar is gin door meer an."

De opening der school vond plaats op 1 december 1923. Er lag er een pak sneeuw en had 's nachts e roewgiezeld (rijp).

De eerste onderwijzer was J.W. Veurtjes, die is later vertrokken naar Zwollerkerspel, de tweede was J.H. Dijkman, en is vertrokken naar Zelhem, maar is eerst in Warnsveld geweest. Daarna volgde K. Molen die is nu in Deventer. De volgende was S. Couperus en die is thans in Woubrugge, en na hem kwamen de huidige onderwijzers H. Ludden en Enserink.

De eerste schoolonderwijzeres was Juffr. de Leur en toen volgden Juffr. Berkenbosch, Juffr. Hoeksema, Juffr. ten Kate, Juffr. Piening. Thans is de onderwijzeres Mevr. Ludden-Verduin. Ten tijde van Ds. Visser, die zich hier zeer voor had beijverd, werd het jeugdgebouw de Ark gebouwd, want men had hier gebrek aan ruimte voor het jeugdwerk. In de loop der jaren werd dit ook weer veel te klein, zodat men moest omzien naar grotere ruimte, en toen besloot de kerkvoogdij Ons Centrum te bouwen, dat ruimschoots in alle behoeften voorziet.

Behalve de begrafenisdiensten, die vroeger altijd aan het sterfhuis werden gehouden, is er nu ruimte voor de verschillende verenigingen. Je hebt de vrouwenvereniging die elke week bijeenkomt om te breien en te haken en wat er meer is. Misschien ook wel een beetje om de nieuwtjes te horen of te vertellen, maar behalve de tongen staan ook de handjes niet stil, want elk jaar met dankdag organiseren ze een bazar ten behoeve van kerk en school en jeugdwerk, die altijd een prachtig bedrag oplevert. In de vroegere jaren bestond er hier ook al zoets en toen noemde men dit een naaikrans. Dan de C.J.V. wat vroeger jongelings en meisjesvereniging was en de knapen en de kleine meisjesvereniging, dan het kerkkoor, dit was in vroeger jaren de zangvereniging.

De jeugddiensten zoals vroeger bestaan ook niet meer, wel worden elke maand kerkdiensten gehouden met medewerking van de jeugd. Verder is er 's winters bijbelkring, catechesatie en om de veertien dagen zondagsschool. Gedurende de wintermaanden een keer in de maand bejaardensoos en elke week gymnastiek. Nu is er ook volop gelegenheid voor uitvoeringen zoals van de V.O.P. en andere verenigingen en ook van Zendingsavonden en gemeente avonden.

En dit is dan zo ongeveer de geschiedenis en het ontstaan van het Hoge Veld, al hoort men die naam niet meer noemen. Waarom die naam veranderd moest worden in Okkenbroek is mij nog niet duidelijk, daar het eigenlijke Okkenbroek veel Zuidelijker gelegen is. Vroeger werd die naam nooit genoemd. Ze is tijdens de kerkstichting definitief geworden, toen vreemde Heren een woordje gingen meespreken. En men zei vroeger vaak: "Nieë Heren hangt nieë hekken."